СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 41. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 17 лютого, 1934. VOL. XLII. No. 41. Jersey City, N. J., Saturday, February 17, 1934. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ПРОТИ ОБНИЖУВАННЯ ЗАПЛАТИ ЗАЛІЗНИЧНИКАМ

ВАШИНГТОН. — Залізничі підприємці заповіли дальші обниження робітничої заплати залізничників на 15 процентів.

Зате президент Рузвелт дозволив опублікувати лист, котрий він написав до залізничих управителів, а в котрому він противиться цій новій знижці, кажучи, що досить уже попередньої знижки.

Рівночасно президент остерігає залізниці перед сварками з робітниками. Такі спори псують бизнес.

БОРОТЬБА ЗА ЛЕТНИЧІ КОНТРАКТИ РОЗВИВАЄТЬСЯ ДАЛІ.

ВАШИНГТОН. — Бувший почтмайстер Валтер Бравн видав публичну заяву, що за його урядування не роблено ніяких надужить при роздачі контрактів на перевіз почти повітрям. Хоч уряд мав конференції з представниками летничих підприємств то всетаки кожде підприємство предкладало конкуренційні предложення, а уряд давав контракт тому, хто давав найнижчу оферту. Рівночасно він заявив охоту стануги перед конгресовим комітетом для зізнань.

Палата послів дала припоручення комітетови для почтових справ покликати полковника Линдберга й бувшого почтмайстра Бравна для предложень своїх тверджень.

Летниче підприємство Сікорського заявило перед морським комітетом палати послів, що в 1933 році стратило на одним замовленню літаків для фльоти 320,000 долярів.

В урядових кругах застановляються над наданям безпосередніх субвенцій на розвій летництва

КІНЕЦЬ ГОТЕЛЕВОГО СТРАЙКУ.

НЮ ЙОРК. — Страйк готелевої служби покінчився в четвер увечір, коли страйкарі приняли пропозицію Окружної Робітничої Ради.

На зборах юнії зявилися коло 2,000 робітників і робітниць і вони постановили закінчити страйк подавляючою більшістю. Тільки ґрупка комуністів протестувала проти приняття умов, але їх закричали.

Робітників мають приняти назад до роботи, страйколоми мають бути відправлені, а спірні питання мають бути розглянені Окружною Робітничою Радою.

НОВИЙ ВОЄННИЙ КРУЖЛЯК.

НЮ ЙОРК. — Воєнна фльота перебрала новий воєнний кружляк, „Ню Орлієнс". Кружляк має 10,-000 тон містоти і є одним з наймогутніших у світі кораблів того типу.

44 СТЕЙТИ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ЗРАЗКОВИЙ РОБІТНИЧИЙ КОДЕКС.

ВАШИНГТОН. — За почином федерального департаменту праці зібралася тут конференція представників стейтових урядів для вироблення однostайного робітничого кодексу.

В конференції представлені уряди 44 стейтів. Офіціяльно це збори ґовернорів, але їх представляють звичайно секретарі та комісіонери праці. Попри них є начальники великих робітничих юній.

Конференція має на цілі вироблення для робітничих законів одного проєкту, який опісля мав би бути принятий усіми стейтами. Конференція має розглянути питання: пенсії на старість, дітоцої праці, годин праці, здоровля й безпеченства та винагороди за ушкодження при праці.

СМЕРТЬ ПРИ РОБОТІ.

ЛИНДЕН (Ню Джерзі). — Коли ґрупа робітників бейвейської рафінерії нафти, що належить до Стендард Ойл Ко., працювала при чищенню „крекера", над ними обірвався „аджитейтор", яких 1,-200 фунтів ваги, та, падаючи, роздушив на смерть Альберта Брильського й Осипа Плюту.

ПРОТОЧИНА В ҐАЗОВІЙ РУРІ ПІД РЕСТОРАНОМ.

НЮ ЙОРК. — Під ресторaном Бикфорда на 42 вулиці зробилася проточина в ґазовій рурі. Яких 200 осіб втекли з ресторану, але чотири особи стратили притомність, заки могли вибігти на вулицю. Один чоловік, власник сусідуючої з рестораном крамниці, помер від ґазу.

БАТЬКО ВБИВ СИНА.

РОКФОРД (Ілінойс).—Поліція каже, що Чарлз Бакус признався перед нею, що це він убив свого 8-літнього сина, котрий пропав який тиждень тому.

Батько, як каже поліція, признався, що син прийшов одного разу зі школи хорий. Батько його побив. Як хлопець стратив притомність, батько думав, що він уже неживий. Щоби закрити злочин, батько забрав тіло на ріку та пустив крізь полонку під лід.

Бакус пішов з поліцією на ріку та показав те місце, де він пустив сина під лід. Поліція збирається шукати тіла.

ІМІҐРАЦІЙНІ СПРАВИ.

Бувший комішенер іміґрації, Едвард Корсі, котрий тепер студіює іміґраційні питання, заповідає, що в короткім часі виступить публично з вислідом своїх студій. Промовляючи на зборах Дочок Американської Революції в Ню Йорку, Корсі заявився за облекшення для іміґратів процедури спровадживання своїх родин зі старого краю.

Д. Мек Кормик, новий ґенеральний комішенер іміґрації, говорив на зборах Національної Ліги Американського Горожанства, що теперішня процедура набування горожанських паперів є часто просто скандальна. Він каже, що передовсім іспитування кандидатів на горожан повинно бути зреформоване.

ВЕЛИКИЙ УСПІХ ПІДКАРПАТСЬКОГО РОМАНУ „МИКОЛА ШУГАЙ".

Як відомо, автор підкарпатського роману, наш прихильник Іван Ольбрахт, дістав за цей роман державну премію. Який величезний успіх має цей сензаційний роман, видно з того, що за шість тижнів розкупила чеська публика 16,000 примірників і він виходить уже в шестому накладі.

САМОГУБСТВО ПРИ ПОМОЧІ ЧЕРЕНОК.

На незвичайний помисл самогубства впав залюблений складач з одної друкарні в Будапешті, 21-літній Павло Кон. Поготівля забрало його до шпиталя з познаками сильного затроєння. Там на питання лікаря, якої він зажив отруї, складач відповів на їхнє здивування, що зів більшу скількість оловяних черенок. Зчерги виявилося, що відкинений любчик зів з розпуки всі букви, з яких складалося її імя. Та видно, що того було йому замало, бо він зложив опісля цілий вірш в її честь, який теж зів. Вірш був досить великий, бо мав більше як 60 черенок.

13-ЛІТНІЙ ХЛОПЕЦЬ УБИВ МАТІР.

В селі Ісюцяни коло Вильна 13-літній Казимир Райскун бавився батьковим револьвером. В одній хвилині впав стріл. Куля трапила у голову його матір, яка й згинула на місці. Зі страху та розпуки хлопець намагався відобрати собі життя і в намірі самогубства стрілив собі у висок. На щастя, куля задраснула тільки шкіру.

ЗАЯВА РУМУНСЬКОГО КОРОЛЯ.

Румунський король Кароль заявив на принятті представників преси, що всі горожани Румунії незалежно від раси і віроісповідання користатимуть з однакових прав для спільного добра.

Українці знають, як те „спільне добро" та „однакові права" в практиці виглядають.

БАТЬКОВБИВНИК ПЕРЕД НАГЛИМ СУДОМ.

В Клижові, пов. Нісько, трапився випадок батьковбивства, а саме И. Собіла зарубав сокирою у сні свого батька. Після вбивства Собіла втік, але його схоплено в сусідньому селі. Батьковбивник стане перед наглим судом.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

ДОБРІ ПРИЯТЕЛІ.

Людвик Шайбнер, безробітний з Ясіня (Закарпаття) й один хлопчина з Порошкова зустрілися минулого літа з Василем Соломоном і в розмові Василь Соломон сказав, що також шукає роботи, але що має при собі 900 Кч. Шайбнер зараз заоферував свої послуги, що знайде йому працю в Ужгороді. В дорозі, в Мірчі, запросив він Соломона до коршми, платив Соломонови горівку, а вкінці ще купив і на дорогу. В дорозі заманив Соломона до ліса на відпочинок і там його так напоїв, що знайшли його там без тями й одвезли до шпиталю. В шпиталі пролежав сім тижнів на затроєння алькоголем. Самособою, що й гроші пропали. За свою велику „приязнь" дістав сім місяців вязниці.

СОЛІДАРНІСТЬ ЖИДІВ.

Жиди в Литві зібралися недавно на конференцію в справі підмоги для прогнаних з Німеччини Жидів. Рішили, що оподаткованують усіх Жидів і назначили на це окрему комісію. Виходили з того становища, що добровільні жертви не будуть мати належного успіху. З тої солідарности Жидів повинні би брати собі приклад і наші люди.

ПОКУПНА СИЛА.

Варшавський „АБЦ" описує одну селянську нараду, на якій польський селянин порівнював покупну силу польського селянина перед війною і тепер. Перед війною — говорив цей селянин — рільник за куб. метер жита одержав 100 кг. соли, тепер — 20 кг.; колись за метер жита 53 кг. нафти, тепер — 17 кг.; колись за 100 кг. жита 106 пачок махорки, тепер — 17; колись 35 пачок тютюну, тепер — 6; перед війною купував за 100 кг. жита 42 кг. заліза, тепер 25 кг.; за ту саму скількість збіжа міг одержати пару чобіт, сьогодні — один чобіт. Так виглядає „покупна сила".

ВТІК ІЗ „РАЮ".

Кілька тижнів тому перейшов польсько - большевицьку границю совітський громадянин з мозирської округи. Втікач оповідає жахливі річи. Большевики забрали йому 4 десятини землі й ціле господарство, а самого заслали були на північ 600 клм. від Москви, де він виконував примусові роботи. Не можучи пережити страшних знущань ГПУ та важкої роботи, він утік звідтам і пішки дібрався до Польщі на Полісся. Столпинський староста наказав йому оселитися в селі Мочули, де він і замешкав в одного з господарів.

СОВІТСЬКІ ДЕКРЕТИ ЗАМІСЦЬ ТОВАРІВ.

Декрет, який карає найменше 5-літньою тюрмою за лиху продукцію товарів, знаходить безоглядне застосування. В Києві потягнули до відповідальности начальників льокального тросту пекарень за продукцію хліба лихої якости та начальників Київ-торгу за лихі ковбаси; натомісць управа будівляного тросту відповідатиме за злі обіди, які дають працівникам тросту.

На все є вже в Совітах „декрети". Бракує ще тільки одного декрету, який потягнув би до відповідальности „геніяльних вождів" за їх політику, що є причиною лихого хліба, злої ковбаси, кепських обідів, бож очевидним є, що від голови риба смердить.

ПОЖЕЖІ НА ПОЛІССІ.

На Поліссі незвичайно часто трапляються пожежі. Страшна в своїх наслідках була пожежа в селі Маційовичах, жабинківської волости, підчас якої живцем згоріли 2 особи: 38-літня Ганна Баранова та її 5-літня донька. Крім цього сильно попарилися підчас ратування нещасних господар Микола Баран і Адам Адамкевич. — В селі Високе, пинського пов., згоріли 5 господарств; шкоди є на 10 тисяч зл. — В селі Ялово, пружанського пов., згоріли тогож самого дня також 5 господарств, спричинюючи шкоди на 8 тисяч злотих. На хуторі Кутини, пинського пов., від необережности загорівся хаті лен, наслідком чого попеклися сильно 3 особи, з яких Никанор Окач помер черговою дня.

НАЙБІЛЬША КАРА ГРИВНИ В ПОЛЬЩІ.

Найбільша кара гривни, якою покарано коли когонебудь у Польщі, є гривна, на яку поморська Скарбова Палата засудила в Ґрудзьондзу спілку акційну „ПЕПЕҐЕ". Гривна ця виносила 18 міл. зл. Зі згаданої суми 11 міл. на стемплеву кару за неостемплювання умови, яку заключила ця фірма за кордоном. Решту кари в сумі 7 міл. зл. положено на ПеПеҐе за фальшиве провадження доходових книг. Наслідком великих старань кару цю зменшено тепер ПеПеҐе до 4 міл. зл.

ВБИВСТВО.

В селі Хочислав біля Берестя між селянами Миколою Савчуком та Павлом Макаруком внаслідок особистих непорозумінь повстала бійка, в часі якої Савчук виняв ніж і ударив ним свого противника в околицю серця. Макарук по кількох хвилинах помер, а вбивника, що втік був до своєї хати, арештовано.

СКОЧИЛА З ПЯТОГО ПОВЕРХУ І НАВІТЬ НЕ ПОРАНИЛАСЯ.

В Берліні якась 50-літня Кляра Лянґберґ втратила мужа, і так тим перенялася, що вирішила заподіяти собі смерть і в намірі самогубства вискочила з 5-го поверху. Падаючи, самовбивниця впала на телеграфічні проводи, на яких відбилася, ніби на пружині. Підчас лікарських оглядин виявилося, що Лянґберґова навіть ніде не зранилася.

СОЦІЯЛІСТИЧНІ ПРОВІДНИКИ ПОКИНУЛИ АВСТРІЮ

ВІДЕНЬ. — Уряд канцлера Дольфуса держить уже цілий край у своїй контролі. Опір соціялістів зломаний. Робітничі доми, звідки соціялістичні частини обстрілювали військо, знищені й пусті. Мешканці, які залишилися, головно жінки і діти, розмістилися по ріжних бараках.

Соціялістичні провідники, д-р Дайч і Бавер, покинули Австрію і перейшли на чехословацьку територію. Разом з ними втекли кількадесять інших передових соціялістів.

Критичне положення.

Вправді покищо в Австрії зліквідовано горожанську війну з крісами і гарматами, але тим не направлено ще загального положення. Тюрми переповнені арештованими. Тисячі людей опинилися без даху над головою і без поживи. І ніхто не знає, хто властиво тепер при владі. Пануе переконання, що про дальшу судьбу Австрії рішатимуть фашисти. І тому надіються нових радикальних змін.

Загальне занепокоєння.

Нервовість, яка опанувала мешканців Відня, довела до того, що вони кинулися виймати масово гроші з найкраще веденого банку, який був у соціялістичних руках. Є ним Робітничий Банк, на чолі якого стоїть бувший фінансовий диктатор Відня, Гуго Брайтнер. Банк цей мав минулого року, не зважаючи на депресію, обороту на 4 біліони шілінґів, а депозитів на 500,000,000 шілінґів. Та як тільки фашисти арештували Брайтнера, люди кинулися зараз витягати гроші навіть з того певного банку і треба було депозиторів розганяти аж поліцією.

Подивляють жінки.

Чужинецькі кореспонденти не мають слів похвали для Віденок. Завжди думали, що вони сентиментальні й мягкої вдачі та нездібні переносити дійсні життєві трагедії. Тимчасом підчас останніх боїв вони видержували на боєвих позиціях, а тепер по програний видно в них спокій і рішучість.

Відвага старого аристократа.

В часі, коли відбувалася стрілянина між військом і робітниками, висів з автомобілю старий жовнір з трубачем і адютантом у цивільнім убранню, зближився до ґрупи робітників-соціялістів і представився як міністер війни та подав їм зміст амнестії. Говорив до них віденським діялектом, щоби всі зрозуміли, що не будуть карані, якщо зложать зброю і заперестануть боротьбу. Був це 75-літній князь Альоа фон Шенбурґ Гартенштайн, старий жовнір, відомий зі своєї відваги.

МОСКВА ПОДИВЛЯЄ ВІДВАГУ І НА ТІМ КІНЧИТЬ ДОПОМОГУ.

МОСКВА (Росія). — Червона Москва подивляє відвагу і посвяту австрійських робітників-соціялістів у їхній боротьбі з фашизмом. Але каже, що не може мішатися в справи Австрії та в боротьбу, бо дуже занята своїми власними справами.

КОМУНІСТИ ДЕРЖАЛИСЯ ЗДАЛЕКА.

ВІДЕНЬ. — В останній горожанській боротьбі комуністи не брали ніякої участи. Наці держалися також здалека. Це була головно боротьба між соціялістами і фашістівською „гаймверою".

ЖИДИ ПОКИДАЮТЬ АВСТРІЮ.

ВАРШАВА (Польща).—Віденські Жиди в страху перед приходом до влади наців в Австрії. І тому покидають Австрію. Вже понад 1,000 Жидів покинули Відень і переїхали до Польщі.

ЗАБРАЛИ БАГАТО ЗБРОЇ.

ВІДЕНЬ. — При роззброюванню соціялістів забрано їм тисячі крісів, 40 машинових крісів і багато муніції.

ХТО ВИНЕН?

РИМ. — Італійська преса застановляється над тим, хто викликав горожанську війну в Австрії. І твердить, що це було під впливом і за допомогою чужих держав, котрі підпирали соціялістів у їхній боротьбі проти фашистів. Це відноситься головно до Чехословаччини.

НІМЦІ ПЕВНІ СВОГО.

БЕРЛІН. — В Німеччині гітлерівці знають одно: Дольфус мусить в Австрії уступити, а на його місце мусить прийти фашист гітлерівського покрою.

ЗАПОВІДАЮТЬ ЦІСАРСТВО.

БЕРЛІН. — Рахуються з тим, що до двох літ Німеччина стане знову цісарською. Тільки нове цісарство не буде подібне до давнього. Воно буде фашистівське. Цісар буде „народнім цісарем", головою всіх Німців, розкинених по цілім світі, а не тільки тих, що живуть у Німеччині.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$2.00
Six months	$1.25	На пів року	$1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

АВСТРІЯ В КРОВІ

Кріваві заворушення в Австрії викликали в цілім світі загальне здивування. Прямо ніхто не годен повірити, щоби завжди веселий, безжурний і легкий Відень міг стати центром революційної боротьби.

Ніхто не знає, хто властиво спричинив ту боротьбу. Приписують її чужинецьким впливам, а найбільше агітації з боку наців. З другого боку стверджують, що це розправа між соціялістичними елементами і їхніми противниками.

Та без огляду на те, хто викликав ту боротьбу, заворушення в Австрії мають у своїй основі такий самий підклад, який викликує заворушення і по інших краях Европи.

Повоєнна Австрія є карикатурою держави, створеної Верзайським договором, тим самим, який наробив стільки нещастя в світі. Створено державу, яка не могла сама в собі істнувати сотки літ тому, і не може очевидно істнувати й тепер. З природи гарний, але бідний край не може вдержати двоміліонового міста і великого числа робітників, коли нема можливости вивозити фабричні товари до інших країв. Тепер, як пролято стільки невинної крови, підносить уже й Франція, що треба облекшити Австрії вивіз товарів за границю, але додумується до цього тільки тому, що лякається злуки Австрії з Німеччиною. Це один бік, а поза тим Австрія покутує ще за давні гріхи.

Вона жила сотками літ соками інших країв і народів, які були давніше її складовими частинами. Соціялістичний рух в Австрії видав добрих теоретиків соціялізму, професорів, що гарно могли говорити чи писати про соціялізм. Соціялістичне робітництво Австрії, а в першу чергу Відня, проявляло свою активність хіба на першого травня, коли то парадувало вулицями Відня з червоними прапорами, щоби потім у Пратері гарно попити. Про якийсь революційний підйом того робітництва не було за давньої Австрії й мови. І тому саме так дуже світ тепер здивований, коли читає вісти про пролив крови в Австрії. Та видно, що тепер настали інші часи. Замало фраз, промов, парад і теорії. Тепер робітництво змушене всюди брати активну участь у розвязуванню цілої низки важких суспільних питань. А така розвязка доводить до таких крівавих подій, як ті, що тепер діються в Австрії. Особливож трагічні ті події тоді, коли робітник стріляє проти робітника, або, як в Австрії, Німець проти Німця, бо один з них є за злуку з Німеччиною, а другий проти; один зн Гітлєра, а другий проти.

НАД БЕРЕГАМИ БЛАКИТНОГО ДНІСТРА

(Надіслане до „Свободи" з Галичини).

(Докінчення)

Дальші села над Дністром: Синоків, Колодрібка. В Михалкові є 5 морґова плянтація кавунів нашого ідейного виноградаря п. **Романа Ільницького.** В сусідстві є підхожі під управу винограду поля 3, 5, 10, 20 і 50-морґові по ціні від 100 до 150 долярів. Село **Пилипче** має 2,069 мещканців. Положене між горами, якби створене до культури полудневих овочів. Парох, о. Паляниця, розпочав цього року плекати виноград на більшу скалю. Населення плекає переважно виноград сорти „Гибриди". Далі слідують: Усте Епископське, містечко Мельниця (централя біржева на кавуни), Іване Пусте (централя ваґонова кавунів), Сапогів, Кудринці, Ольховець, Стрильківці, Висічка, Борщів (місто з 3,000 мешканців).

Найстарша церква в районі Дністра є в місті Гусятин, з року **1610.**

Як бачимо, то виноградові плянтації ще зовсім невикористані. Можна ще тут набути поля 3, 5, 10, 20, 50-морґові, відповідні під управу винограду, кавунів, морелів і інших полудневих овочів по ціні коло 100 долярів. Дохід з морґа дає найменше 1,000 до 1,500 злотих річно. Пересічно морґ обіймає 1000—2000 корчів винограду, а трилітній корч дає звичайно 2—3 кґ. солодкого десерового винограду.

Як нам доносять, будуть злицитовані такі фільварки: 1) Жуків (Городенщина), 1,825 душ, ціна 1,462,970 зл. 2) Живачів (Городенщина), 1,368 душ, ціна 497,480 зл. 3) Колодрівка (Заліщики), ціна 811,-720 зл. 4) Олексинці (Борщівщина), 2,583 Українців, ціна 964,350 зл. Отсе для реемігрантів в Америці являється чудова нагода доброї льокації капіталу на рідній українській землі. Також товариство Дністер у Львові може собі забезпечити сталий дохід в формі асекурації виноградових плянтацій.

Серед нашого громадянства бачимо останніми часами якийсь сильніший прояв живої господарської сили. Під впливом того зацікавлення народжується новий для нас продукційно - купецький змисл. Входимо в нову активну фазу. Всюди видно сильне заінтересування плеканням винограду, який досі імпортовано з заграниці.

Наш нарід досі скептично відносився до винограду. Та тепер з кождим роком зростає зацікавлення тою, неоціненою досі ділянкою промислу. Висліди цього вже є. Коли в 1929 р. було в повіті Заліщики посаджених 9.08 га з 46,000 корчами винограду, а в борщівськім 5.05 га з 33,730 корчами, то вже в 1932 р. плянтації винограду в заліщицькім повіті обіймають около 38 га з біля 180 тисяч корчами, а в борщівськім — 36 га з около 145 тисячами корчів. В році 1933 бачимо вже кількасот гектарів поля під управою полудневих овочів. Плянтації винограду є також на Покутті. Акція винограду зростає. Розвивається теж література виноградова: М. Могилянський, Виноград, 1927; „Сільський Господар" у Львові видає в р. 1933 цікаву брошурку інжинира Боровського „Виноград", котра то книжечка поширюється по цілій нашій країні.

Виноград росте не тільки на полудневім Поділлю, але також на сухих пісковатих місцях, затишних, звернених до полудня у цілій північній Галичині. У Винниках коло Львова є ще до нині німецька оселя "Weinbergen" або по нашому „винні гори". Ця назва вказує, що вже і давніше знана була тут культура виноградова.

В міру розвою винограду повстають над Дністром шкілки в ціли плекання винограду. **Першу досвідну шкілку в Галичині заложено в повіті Перемишляни, в селі Полюхів Малий, в господарстві Гринька Лісовського,** довголітнього члена „Сільського Господаря" у Львові. Бачимо тут **італійський сорт винограду „Вікторія",** котрого 6-літній корч **видає річно 25—30 кільоґ.** солодкого винограду, що дозріває з кінцем серпня. Ця шкілка під оком фаховця п. Лісовського, котрий працював підчас війни в італійських винницях на протязі двох літ, розвивається чудово. Можна тут дістати ріжного роду виноградові щепи (французькі, німецькі, італійські) білі, чорні, рожеві, а також насіння кавунів, морель та інші городові щепи. Овочі праці тої шкілки вже видно в таких станицях: Перемишляни, Глиняни, Рогатин, Львів, Камінка, Стрий, Радехів, Лешнів, Броди. На Волині: Луцьк, Дубно, Рівне. Поля пісковаті, що досі не приносили ніякого хісна, зачинають давати зиски.

З хвилею розвою винограду на більшу скалю на полудневих наших землях можемо з часом дочекатися свого рідного **українського „літурґічного вина".** Як виказує церковна статистика, епархія станиславівська має **989,831 душ,** перемиська **1,240,850 душ,** а львівська **1,328,868 душ.** Разом маємо **в Галичині** коло **3½ міліона греко-католиків.** На всі три галицькі епархії припадає коло 3,650 греко-кат. церков. Православних і латинських церков маємо коло 3,350, отже в Польщі є коло 7,000 церков. Якби так кожда церква закупила в нашій торговлі тільки 12 літрів вина річно, то 1,000,-000 злотих лишилисяб у наших українських руках. Далі статистика галицька виказує, що в Польщі (Галичина, Волинь, Полісся, Підляше, Холмщина) є коло 8,323,000 Українців. Колиб так тільки четверта частина населення закупила винограду по 1 до 1.50 зл. за кільоґрам, то 2 до 3 міліони злотих осталисаб у нашім українськім торговельнім буджеті. А все те можна осягнути. Це залежить від нас самих.

Це є теж поле для попису американських Українців. І це булаб історична подія, якби Українці з Америки взялися й до бизнесу й діждалися експорту наших, на рідній землі виплеканих полудневих овочів, у чужі краї.

Розвязка проблєми культури винограду буде дальшим доказом нашої народньої зрілости. Плекання винограду і полудневих овочів — то дальший доказ спільного зусилля народу в шуканню нових шляхів для здобуття нашого матеріяльного добробуту. Проблєма винограду це проблєма розвою й піднесення нашої сільської господарки.

З розвоєм винограду зникне безробіття. Інваліди наші знайдуть поле до постійнної праці на новій ділянці життя. З розвоєм винограду на пісковатих північних океанах виростуть з часам нові варстати праці для нашого малоземельного селянина.

І засяє сонце правди над берегами нашого блакитного Дністра.

Юліян Соневицький,
прокурент пром.-торг. фірми у Львові, ул. Личаківська 98.

ДІТВАЦТВТО Й ДОЗРІЛІСТЬ У КРИТИЦІ

Перебільшені перехвалки в нас.

Хто бував на наших представленнях, виставах, концертах, читав звіти про них у наших ґазетах, той майже правильно читав переборщені перехвалювання.

Все там було знамените. Деклямація була знаменита. Бесіда була палка, огниста. Кождий актор і акторка грали чудово. Кождий співак співав, як соловейко. Оплескам не було кінця.

Читає читач і питається себе самого: звідки це все береться? Невже не можна сказати по правді?

Перебільшені перехвалки в Американців.

У Ню Йю Йорку ставили недавно в опері нову американську штуку: „Мері Мавнт". Оперу принято з одушевленням, бо публика заставила оплесками 50 піднесень куртини. Та проте театральні критики говорили про штуку з деяким здержанням і поміркованістю.

Пишучи про це явище, „Ню Йорк Ворлд-Телеґрам" підкреслює важний зворот. Видно, що й в Америці заховувалися колись інакше. Видно, що і в Америці давніше вживали прикметників у найвищім ступні. Як смарували маслом, то смарували грубо. Як мастили медом, то так, що аж текло, щоби від солодощів аж млісно робилося. Отже не в нас одних такий звичай. Знають його й Американці.

Звідки береться хвалення?

Властиво знали його й Американці. Бо нині, як бачимо з принаття критикою американської опери, їх похвали виходять помірковано.

Чому приписати переміну?

Замісць відповіди на це питання, „Ню Йорк Ворлд-Телеґрам" пише, чому треба приписати перебільшене хвалення. Каже цей денник, що надмірне хвалення є признакою молодечости. Молодечість, „адолесенс", має в них значіння недозрілости. Значить, Американці хвалили непомірковано, бо були недозрілими, дітваками.

У дітваків усе елеґантне, ґрандіозне, кольосальне й найкраще в світі. Їх фабрика мила найбільша в світі. На їх болоті найбільше качок в цілій Америці. Їх герої — найбільші герої. Якби Американці були ще далі дітваками, то їх опера була би найкраща в світі. Тимчасом їх опера випала красно, але не найкраще. Вона має добрі сторони й багато їх, але й має свої недостачі. Недосвідчені слухачі в опері могли їх не знати, але завдання критики ці сторони розкрити.

Дітвацтво в оцінці людей.

Так роблять дозрілі люди. Недозрілі даються вести в таких справах своїм сентиментам: як їм щось подобається, то воно вже мусить бути найкраще в світі. Як їм щось не подобається, то це вже мусить бути найгірше в світі. Цілий світ складається з найкращих і найгірших річей. У них тільки два кольори: білий і чорний. Посередніх відтінків у них нема.

Хочете знати, як розуміють характери людей діти, читайте їх казки. Там у них є тільки два роди характерів: анґели й чорти. Звичайних людей, які мають дещо доброго, а дещо злого, в них нема. Є тільки герої, святі й мученики, або злочинці, безбожники й мучителі.

Відповідно до такої дітвацької рецепти писані статті політичних дітей із сивими вусами.

Чим більше дозріває людина, тим більше бачить цікаву мішанину добрих і злих сторін у кождому чоловіці.

Ярослав Гашек.

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ПОБІДЖУЄ

Що в світі діються незвичайні річи та що вкінці побіджує все правда і справедливість, у це пан Вакарик вірив віддавна. Остання його прикра пригода потвердила зовсім правдивість тієї думки. Тому теж пан Вакарик аж занадто часто висловлював думку, що справедлитість побіджує найбільші труднощі, хочби навіть такі, які сама витворила.

Кождий знає, що під справедливістю розуміємо теж доцільну орґанізацію поліції, ввесь скомплікований поліційний апарат, а далі суди, вязниці, шибениці й т. і. Пан Вакарик думає радо про ті річи, а для підтвердження своєї думки про побідну справедливість оповідає з веселою усмішкою таку історію:

Тому більше літ мав він крамницю суконних товарів у малій бічній вуличці, куди рідко коли заблукався поліцай.

У тих часах множилися несамовито нічні вломи та крадежі. Не було дня, щоби яка крамниця не впала жертвою зухвалих злодіїв.

Вкінці президія поліції видала спеціяльні зарядження: поліцаї мали нічю слідкувати пильно злодіїв. Цей простий та доцільний приказ увінчався вже небаром успішним вислідом.

Раз працював пан Вакарик у своїй крамниці аж до півночі. Зладив інвентар і вийшов із крамниці з великим звоєм сукна. Хотів його завтра рано вислати на провінцію.

Самособою, що як знайшовся на вулиці та замкнув крамницю, схопили його два полісмени, які ждали спокійно перед крамницею, аж чоловік, що там засвітив лямпу, вийде з добичею.

Коли Вокарик сказав їм, що тін власник крамниці, вони щиро розсміялися з причини таких незручних викрутів і заволікли його на комісаріят поліції. Поліцай сміявся також із його незручности та сказав, що Вакарик іще певно не дуже досвідчений злодій. Потім ввійшов дижурний старшина. Коли він дізнався про все, запримітив злобно:

— Ах, так? Ви робили інвентар? Це робить кожний тоді, як хоче красти!

— Таж я дійсно робив інвентар — боронився несміливо Вакарик.

— Тому теж дістанешся до **Іванової хати,** — сказали поліцаї.

Тому, що згідно з даним розпорядком кожного злодія мусіли вести до дирекції поліції, щоби взяти міру, поробити фотоґрафічні та дактильоскопійні знимки, скували ланцюшками праву руку пана Вакирика з лівою рукою якогось іншого драба (так його титулували) та пігнали обох до дирекції.

— Лише не признайся до нічого, — порадив йому напошепки незнайомий злодій.

— Я буду вважати — сказав боязко пан Вакарик. (Ті його слова запротоколували потім як обтяжуючу обставину).

Як його фотоґрафували, розплакалася ревно, наче дитина. Мусіли його тричі, фотоґрафувати! На основі помірів його черепа ствердили, що то тип проступника з уродження. З форми та основи носа виявилося незаперечно, що пан Вакарик повний деґенерат, ідіот і секcуально ненормальний.

На другий день рано мусіли його відіслати до вязничного шпиталю. Старий симулянт захорів на запалення мізку. Кілька тижнів життя його висіли на волоску. Тимчасом його господиня повідомила поліцію, що пан Вакарик пропав десь загадочно.

Показали їй з черги всі знимки, на яких Вакарик, залитий сльозами, дивився перед себе.

— То не пан Вакарик, — сказала господиня. Зараз це запротоколували.

Тимчасом пан Вакарик видужав настільки, що слідчий суддя, якого до нього післали, міг завдати йому два запити:

— Де ви сховали тіло купця Вакарика, якого ви вбили?

А Вакарик відповів рівнодушно:

— Нічого не пригадую собі пане.

— Як називаєтеся? — питався далі слідчий суддя.

— Не знаю. Здається, що називаюся Вакарик.

— Ви не Вакарик, — ствердив слідчий суддя. — Ну, а скільки грошей знайшли ви в касі?

— Два ринські — відповів реконвалесцент.

Слідчий суддя відійшов. Остання зізнаня погоджувалося зовсім зі сумою, яку в дні влому знайшли при обвинуваченому.

Тимчасом громадська думка слідкувала дуже цікаво щоденні вістки про загадочне вбивство чоловіка, який до критичного дня не мав ніякого значіння, а якого назвище було тепер на устах усіх.

Впадало в очі, що обвинувачений в рідких проблисках свідомости подавав докладні подробиці з життя пропавшого купця. Це вказувало понад усякий сумнів, що знав добре пропавшого.

Вкінці видужав уже настільки, що можна було його сконфронтувати з його господинею. Жінка ця сказала, що десь уже раз бачила того чоловіка та, як їй здається, перед крамницею пропавшого.

Переслухали низку дальших свідків. Усі зізнали однозгідно, що цей підстаркуватий, сивий чоловік пригадує одного, який просив час від часу милостині перед крамницею пана Вакарика.

Слідчий суддя запримітив, що підозрілий разураз вертався до відомого в криміналістиці викруту, а саме впевняв, що він сам є той вбитий. Щоби його збентежити, казав йому написати: „Я Иосиф Вакарик із вулиці Довгої". Письмо це порівнали з ріжними листами пропавшого, а заприсяжені ґрафольоґи ствердили понад усякий сумнів, що письмо це зовсім інакше від письма купця Вакарика, а вказує, що автором його є алькоголік.

Обвинувачений ставав щораз тупіший, а слідчий суддя ствердив дуже врадувано, що обвинувачений починає признаватися до вини.

Вкінці навіть одного дня міг пан суддя запротокулувати із справжнім вдоволенням, що обвинувачений на запит:

— Чий одяг мали ви на собі в хвилині арештування?

Відповів: — Пана Иосифа Вакарика.

Що в цьому випадку говорив правду, це потвердила господиня пропавшого купця.

Раз арештований зізнав, нібито пан Вакарик має брата на Мадярщині біля Нітри.

— Памятайте, — запримітив значучо слідчий суддя, — що ми візвемо його тут телеґрафічно та сконфронтуємо з вами.

— Рібіть зі мною, що вам подобається, — відповів рівнодушно Вакарик. — Ми не бачилися вже дванацять літ.

Три дні опісля брат пропавшого станув око в око з вязнем.

Дивився на нього здивовано кілька хвилин, потім зворушено обняв його та сказав:

— Осипе, братіку мій, що з тобою сталося?!

А обвинувачений всміхнувся сумовито, здвигнув плечима та сказав рівнодушно:

— О ні, я не є твій брат. Я вже більше не Вакарик...

Одначе брат присягався на чім світ стоїть, що обвинувачений в убивстві Иосифа Вакарика, це саме Иосиф Вакарик. Судові лікарі свердили, що пан Вакарик умово ненормальний.

У висліді докладного слідства ствердили, що він таки Иосиф Вакарик, який критичної ночі вийшов із своєї крамниці та сидів тепер у вязниці вже пять місяців.

Господиня та інші свідки стали помало вірити, що зайшла мала помилка, до якої дійшло зрештою для добра справедливости.

І всі свідки по черзі присягли, що обвинувачений не пропавший так загадочно купець.

Так на тому покінчили слідство в справі вбивства, якого Вакарик нібито допустився на собі самому. Осталася ще лиш справа крадежі або клунка, який Вакарик виніс критичної ночі з крамниці.

З причини недостачі доказів закинули також і цю справу.

Та минули два роки, заки вдалося психіятрам переконати пана Вакарика, який був у санаторії, що це він Иосиф Вакарик і ніколи тогож Вакарика не вбивав.

І щойно, як його після двох літ випустили зі санаторії, щойно тоді — зовсім уже вилічений пан Вакарик зрозумів, що справедливість побідила, хоч які були перешкоди.

І цю справу він святочно розповідає кожному, з ким стрінеться, всюди, куди лише поступить.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

НЕБЕЗПЕЧНІ ОБРАХУНКИ.

Американський статистик Роджер В. Бабсон хвалиться, що він знайшов найкращий показчик теперішньої кризи. Каже він, що перед депресією загальний дохід населення Злучених Держав виносив 80 біліонів долярів, а в часі депресії він упав до 50 біліонів долярів.

50 біліонів долярів річного доходу для всього населення Злучених Держав може кожний легко поділити на 100 міліонів душ населення та дістати яких 500 долярів річного приходу на кожду душу, або яких 2,500 долярів на кожду родину (рахуючи, що пересічна родина в Америці має 5 душ).

Це ще не є так зле. Тільки де дівся той пересічний дохід?

Чи не з революційними рахунками почав бавитися Бабсон?

КАМО ГРАДЕШИ, АМЕРИКО?

Бабсон каже, що президент Рузвелт Америки не „вратує" та що не пізніше, як у 1940. році, в Америці назад вернеться до правління републиканська партія.

Або ще до того часу в Америці запанує якийсь консервативний фашистівський уряд.

Багато людей не повірять у ту другу можливість. Вони не бачать іще навіть добрих зав'язків фашизму в Америці, ні відповідних лідерів.

Але де в світі видно було 5 літ наперед можливість фашистівського перевороту, та де в світі 5 літ наперед можна було сказати, хто є відповіднім фашистівським лідером?

ТЯЖКИЙ ПОРІД УМОВОЇ ДИТИНИ.

Американські економісти Рексфорд Гай Тоґвел та Говард С. Гил, котрі видали недавно книжку під наголовком „Наша економічна суспільність та її проблеми", яка говорить про біжучі господарські питання Америки, признаються, що їм забрало десять літ приготовляти книжку, а три роки писати.

Що скажуть про цю заяву професорів люди, які думають, що умову працю робиться так, що сідається за машину й пишеться?

Американські критики книжки рекомендують читачам книжку авторів якраз через цю заяву авторів. На їх думку, чим довше автор приготовляв свою умову працю та чим уважніше її писав, тим більше вона заслугує на увагу інших людей.

Котрі люди мають слушність?

ЧИ ФАНТАСТИЧНА ПОВІСТЬ НЕ ВИМАГАЄ ПРАЦІ?

Праця Тоґвела й Гила наукова. Як мається справа з ненауковими працями, примірно, оповіданнями, поемами, повістями? — може спитати хтось, хто не хоче говорити про справу з пустої голови, але з фактів.

Відповідей на це питання теж досить для людей, які хочуть завдати собі труду відповідь знайти. Примірно, Гарві Ален, котрий написав повість „Антоні Адверс", що вже кільканадцять місяців є „бест селер", подає між іншим у своїй відповіді критикам, поміщеній у „Сатердей Ревю оф Литерачур", що він дав був видавцям начерк своєї повісти 4 роки тому. Він обіцяв фірмі дати повний рукопис за 2 роки, та викінчення повісти забрало йому нових 4 роки.

Колиб умову працю писалося, як дехто думає, як стенографка пише на машині, то її можна би було скінчити за 4 тижні. І є люди, які так і пишуть, які так легко викидають зі себе „умові праці", як пиши викидає з себе блювотиння. І потім люди й трактують такі „умові праці" як умове блювотиння.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧЕРВОНИЙ РАЙ.

Вже стільки приходиться писати про цей „червоний рай", що аж надокучилось. Однак ще багато є закаптурених комунолюбів, які думають, що там справжній рай! Інші знову горлають на цілу губу про всякі „блага" С.С.С.Р., але самі бояться заризикувати туди їхати. А бояться тому, щоб сталінський кулак не дав їм поміж очі так, щоб їм привиділась справжня „красная" звізда. Тоді напевно провиділиб, як і інші, які шукали там ласки й захисту, а опісля ратували своє життя втечею з „червоного раю".

Тут хочу подати зміст двох листів. Хай вони говорять за себе. Обидва ці листи одержав Ф. Л. від своєї рідні з так званої У.С.С.Р., винницької області, почта Юрківка, село Кічмань, і передав мені, щоб їх подати до „Свободи". Вони є писані на нужденім папері українсько-московською мішаниною.

В однім листі читаємо таке: „Письмо 1933 року 18. жовтня.

„Письмо від рідної матері Л. А. свому сінові та невістці. Желаю вам дорогі діти прожити й бачитися з нами й Спасибіг вам діти, що ви не дали пропасти мені. Цеї весни в нас у селі Кічмані **умерло 128 душ із голоду з рослих людей.** Але тепер покищо нічого — тільки мені старій тепер теж **трудно дожить ВІКА** (підчеркнено!) і якщоб ви не вислали невісті то теж прийшлось би погибнути. А тому прошу тебе сину й невістку дайте мені хоч щонебудь помочі, щоб я купила собі корову. Я більш нічого не хочу, хочби молоко мала.

„Не забувайте діти за рідну матір, поки ще жию. Новостей покищо нема добрих. Ф. В. теж вислав багато грошей для своєї матери. Мати його купує хліб, бо вам відомо, що землю в Колгосп віддали й там роблять ті, що можуть робити й одержують хліб на трудодні. А запасних фондів ще нема для непрацездатних, бо Колгосп ще не сіяли. Хліба мало й приходиться старим і дітям малим дуже погано, дівайся де хочеш. Вам напевно відомо про Колгосп на Україні, як тут ведеться. Прошу, коли будете висилати то висилайте на Ф. Л., бо я стара не зайду в Тульчінь. Прошу не відмовіть моїй просьбі, **я зараз купилаб собі хліба, бо не маю,** та корову. Дуже щирим серцем прошу вас".

Другий лист з дня 27 листопада 1933 р., від брата И. Г.:

„..... і дуже дуже просимо вас наш рідний брате, щоб ви нас відвідали й самі приїхали до нас і пізнали би наше життя. Ми як раді жити так раді вас бачити. І от дорогий брате Ф. знаєте, що тепер дали нам троха хліба, але одягнутися і взутися то нема в що, тому, що весною все пішло, на харчі проміняли. Нам весна була дуже трудна, ми вже думали, що не будемо жить, **але все барахно міняли й продавали на хліб** і спасли своє молоде життя. І просимо вас дорогий брате Ф. не забудьте за нас, пришліть нам маленьку поміч, якщо у вас є змога.

„Нам дуже жалко, що наш брат К. помер і цеї весни 4 душ дітей його померло із голоду, й от дорогий брате Ф. **150 душ погибло із голоду чоловіків, жінок і дітей. Тепер ми тільки голі й босі, нема в що взутись і одягнутись.** Простіть, що погано пишу, але тому що ми раніше училися тільки по руськи й тепер участь по руськи та по-українськи".

Так пишуть про „червоний рай" ті, які там живуть. Якби наші власні й інші невірні Томи оттак закуштували того більшевицького сала, тоді б інакше піяли.

Степан Фік.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

До ювилею У. Н. Союза.

Зближається день, в якім відбудеться перше Ювилейне Союзове Свято. Буде це в Ню Йорку дня 22 лютого.

Як старий Союзовець, не можу знайти слів для висказання тої втіхи, яку відчуваю, що дожив тої хвилі, коли наш У. Н. Союз святкує 40-літній ювилей.

Це буде велика памятка для всіх живучих в Америці Українців. Всі ми, чи є хто в У. Н. Союзі, чи ні, повинні обовязково бути на Союзових святах. Той ювилей повинен обєднати цілу нашу іміграцію, а Союзовців заставити до ще сильнішої агітації за приєднання нових членів, за нову кров для У. Н. Союза.

Нюйорський ювилей, перше того роду Союзове Свято, повинен випасти величаво. І я вірю, що воно так буде, що біля нього обєднається все громадянство й виступить на тім святі як одна сила. Прапор Союзовий це прапор України. Під ним треба нам усім бути.

Йосиф Катулька.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жіноча Робітнича Юнія.

Кілька літ уже товчеться справа зорганізування юнії жінок, що чистять ночами будинки й бюра в Ню Йорку. Це важне для українських жінок тому, що дуже багато Українок занятих такою роботою.

Працю біля зорганізування тих жінок для самооборони підняли люди, які обіцювали жінкам-членицям всякі грушки на вербі, поки те все не вийшло на сміх.

Але на сміху не скінчилося, бо деякі жінки впали жертвою несовісної агітації. Тому інші жінки рішили таки вивести справу на чисту воду. Вони розпочали акцію, з метою зорганізування незалежної юнії. І от в цей спосіб повстала справді **Незалежна Юнія Чистильників Будинків і Офісів,** до якої зголосилося біля 50 членів. Вибрано комітет організаційний з пятьох людей, серед яких знаходиться двох Українців, двох Поляків і один Айриш.

Тому, що дехто намагається шкодити новій юнії, нашим обовязком перестерегти наших і інших жінок перед якоюнебудь шкідливою агітацією. Для повного зрозуміння справи просимо прийти в цю неділю на мітинг до Народного Дому в Ню Йорку.

Семен Демидчук, голова; **Евдокія Ліктей,** заст. предс., члени організаційного комітету від українських жінок.

СОН-ДРІМОТА.

Ходить сон по чорних горах,
Зазирає людям в очі,
Память пилом присипає,
Нагашає присмерк ночи.

Ходить тихо сон-дрімота,
На одвірках кволо висне,
Чиж на завше ви осліпли,
Чи вже сонце вам не блисне?

О, прокинься бо, титане,
Досить спати по старечи:
Підведись на рівні ноги
І розправ похилі плечі.

Ходить сон по чорних горах
І за руку старця водить,
Меркне світло в темних зорях,
Сон-дрімота ходить, бродить.

Олена Журлива.

Забрав бритву.

Після трохлітнього побуту вернувся Степан Гардаш з Америки до старого краю. Застав двох своїх братів страшно зарослих, наче яких дикунів. Переляканий спитався:

— Бійтеся Бога! А з вами що? Ви чому не голитеся?

— Як можемо голитися, коли ти забрав зі собою бритву до Америки.

Володимир Душник (Бельгія).

БЕЛЬГІЙСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНУ.

(Надіслане для „Свободи").

(Докінчення).

VII.

Щоби параліжувати акцію українських патріотів та баламутити бельгійську опінію, — згадуваний вже Москаль, Перовський, пробує далі страшити Европу українським рухом в тім самім **„XX siecle"** (XX століття) з дня 5 листопада м. р. У великій статті п. з. **„Український рух, — його перспективи й небезпеки"** кидає нещасний емігрант розбиті голоси московської тривоги. Ось вони: Якщо наміри українських „сепаратистів" зреалізуються, то Росія повернеться до стану, що був перед Романовими, 1613 року, стане бідною, убогою, бо відпаде від неї найбогатша Україна, а це дуже можливе, — бо всі Українці відносяться зі страшною ненавистю до кожного Москаля, всеодно: білого, чи большевика. Дальше пише про 1654 рік і підданство „добровільне" України. (Треба було бродязі прочитати російського історика Мяконіна та розвідку про переяславський трактат України Яковлева, тоді бачив, що його трактат Москалі **ганебно сфальшували,** й присвоїли собі тоді ту до України! — В. Д.) А далі подає, що всьому винні большевики. Вони створили УССР — підтримують розвій української культури й націоналізму. Тут дещо „помогли" генеральні штаби Німеччини й Австрії! Перед українським націоналізмом не тільки дрожить „бідна Расея", але також... Польща, з міліонами Українців, зі своїми етнографічними границями на 60 км. від Варшави. Чехословаччина таксамо повинна ділати проти України, — бож їй загрожує утрата Закарпатської України (чисто „русской"!). Вкінці Румунія також... має українську Буковину й Бесарабію. А самостійна України — природно союзниця Німеччини! — Отже дальше большевики працюють в користь українського націоналізму, що їх розсадить. Польщі таксамо буде. Чи чує це Варшава? Вкінці — „радить" автор СССР і Польщі — спільно взятися до України, бо український рух грізний і небезпечний для цілої Европи, вже так „збалканізованої".

Розуміється, що такі „кивання" вчорашнього гнобителя — й нинішнього спільника большевиків ніхто не бере поважно, бож такі еміграційні „групи" не принесуть не тільки якоїсь поважної небезпеки для України, — але навіть своїй вітчині, Росії, не станугь конструктивною силою.

Зараз після появи вище згаданої статті — згадуваний адв Struye помістив вдруге велику статтю п. з. **„Український рух"** в **„La Libre Belgique"** з 7 листопада 1933 р. Противно до своєї попередньої статті про сучасний стан України, — п. Struye подає докладно, наше минуле, легендарні богатства України, — сучасне наше поневолення чотирма державами, та сміло ставить свої думки про нашу майбутність. Щодо історичного минулого, — то воно представлене цілком згідно з нашою історією як київсько-княжі часи української державности, — панування Литви, визвольні змагання козацької доби нашої історії, пізніший союз зі Швецією, вкінці погром і переслідування Москалями цілого українського життя в XVIII. ст. Не поминув автор навіть ідеї Наполеона (в нас — дуже мало знаної!) про створення самостійної України під назвою — „Наполеоніда". Дальше довше автор описав наші визвольні змагання за державність, а переходячи до нинішнього стану на Україні, згадав західні землі, що проти їх волі прилучено до Польщі, — згадав теж, що на Західній Україні — безнастанно вибухають кровбі заворушення, які опісля Польща безоглядно здушує. Кінчить автор з переконанням, що українське питання має цілу низку позитивних і світлих сторінок, та що покищо, — здається сном відбудова української державности, але одного дня цей сон може поставити цілий світ перед доконаний факт.

VIII.

Розуміється, що нема можности подати наразі ці всі статті, розвідки, замітки, телеграми, що появляються тепер у цілій бельгійській пресі. Треба мати вже спеціяльні журнали, деб можна інформувати наше власне громадянство чужими опініями й думками про Україну. Однак, думаю, що такий перегляд бельгійської опінії відносно наших визвольних змагань буде цікавий і може послужити як документація в інших країнах до протиросійсько-большевицької акції.

На закінчення цеї хроніки — висловлюємо бажання: хай наним слідом піде вся еміграція, як в Европі так і Новому Світі, — та подасть також таку хроніку українських в поодиноких державах. Маю на думці тут головно студентську націоналістичну молодь та інших українських націоналістів. Думаю, що така мобілізація світової опінії про Україну буде дуже корисна, бо скріпить ще більше протиросійську пропагандивну акцію поза українськими землями, як також посилить **морально** здобуті вже позиції у визвольній боротьбі на всіх українських землях.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

С. Ч., Дітройт, Міш. — Календар не є такою важною справою, як ми собі це представляємо. І було би зле з нашою національною свідомістю, коби ми її ще й у теперішних часах опирали на тім, чи нам держатися старого чи нового календаря. Молодь мала право висказати свою думку. Вона може з нами годитися, або ні. Це її право. Тільки що треба їй дати до зрозуміння, що зміни календаря не вирішується на мітингах молодечих чи інших. Ціла біда, що старше покоління почало зараз мітингувати в справі календаря і поділилося відразу на групи. Тут треба дати цю справу під вирішення певному збірному, авторитетно тілу, яке мало би видати остаточне рішення щодо цього, а всі інші повинні до такого рішення застосуватися, без огляду на те, чи воно кому до вподоби, чи ні. А дискутувати про календар на вічах, мітингах і т. п. це непотрібна витрата часу і новий спосіб розбивання громад чи товариств на нові угруповання.

Д. П. В., Йонкерс, Н. Й. — Дописи, надіслані до редакції без подання імени того хто їх написав і за них відповідає, відкидаються.

Мистецтво.

Актор: Чому ви, пане директоре, ролю графа дали якійсь неотесі?

Директор: Бо фрак, що його маємо в нашій гардеробі, був замалий на всіх інших акторів.

КНИЖКУ ПРО ШВАЙЦАРІЮ МОЖНА НАБУТИ У КНИГАРНІ СВОБОДИ.

Олена Кисілевська: ШВАЙЦАРІЯ. Ст. 216, 30 ілюстрацій, Коломия, 1933. Накладом власним. Не дуже дбайливо, чепурно видана книжка з 30 ілюстраціями на окремих листках, на гарнім папері, така, що можна її поклаcти навіть на видному місці. Авторка побувала в Швайцарії кілька місяців і пише свої безпосередні враження туристки доповнені фактичними даними про край. Так повстало щось у роді Бедекера. Маємо тут у коротеньких розділах характеристику про мову, державний лад, форму правління, стан освіти, пресу, військо, технічні здобутки, промисл, природу тощо. Читач, не ознайомлений з історією Швайцарії, може легко, наче з коротким часописовим фейлетону, довідатися про головні етапи боротьби за волю тої предивної, з породу державної будови, країни, де живуть поруч себе три ріжні народи з ріжною мовою, традиціями і культурою і не зроявляють великої охоти зєднатися з великими державами, де живуть мільйони їхніх земляків.

Книжка О. Кисілевської надається особливо на шкільну лектуру.

Ціна $1.50.

Замовлення разом з належитістю слати до:

„SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

'MAZEPPA' REVIVED.

Tchaikovsky Opera Presented in Ukrainian Language at the Casino Theatre.

By OLYN DOWNES.

Tchaikovsky's opera, "Mazeppa," was revived at the Casino Theatre last night by the company which designates itself as "The Art of Musical Russia, Inc.," in conjuction with the Ukrainian Art Theatre, of which Dmitri Chutro is director. The conductor last night was Paul Ouglitzky. The cast included singers of the Ukrainian Art Theatre, and the opera was sung in Ukrainian, which was not its original text.

Tchaikovsky had a hard time himself with this opera, which, though it has kept a certain position in the Russian repertory since its premiere in 1883, has seldom crossed the border. He wrote Mme. von Meck in September, 1882: "Never has an important work given me such trouble as this opera." Two months later: "Mazeppa creeps along, tortoise fashion," and "I think, if God grants me a long life—I shall never again compose an opera." This was not a mere megrim of a composer. The opera was not liked in Moscow, although by this time Tchaikovsky's reputation was such that a dramatic work by him was assured of an impressive presentation. In St. Petersburg "Mazeppa" had no better fate, and Tchaikovsky, who was in Berlin at the time, was deeply hurt because his brothers sought to soothe him with a kindly but false tale of a success, a tale of which press clippings and his publisher, Jurgenson, apprised him of the falsity.

The performance last night was only occasionally of a character to give a reliable impression of the actual quality of the music. Recollection of an interpretation more distant in point of years does not, however, supply a more favorable opinion of the opera, or that part of the opera heard last night.

The libretto, by Bourenin, after Pushkin's poem of "Poltava," does not deal with Mazeppa, the hero of Byron, but with the Hetman Ivan Mazeppa of Ukraine, a historical caracter and hero who sought to throw off Russian rule. Mazeppa, the elderly but fierce and intrepid warrior, seeks as his wife the youthful Maria, daughter of Kotchubey. Mazeppa has a rival in Andrey. He infuriates Kotchubey and his henchman by tearing Maria, who lives the veteran warrior, from her father's arms. Kotchubey plots to ruin Mazeppa by disclosing certain political secrets, but Mazeppa is too wily for him and contrives that the magistrate shall be sentenced to death by beheading. Maria and her mother see the execution. Maria goes mad. Andrey tries to kill Mazeppa, but is slain himself, and there is the tragic situation in which the girl, gone mad, sings her dead lover to sleep with a lullaby. Mazeppa departs on his way, vowing never to sease the struggle for his country's freedom.

The strongest elements in this opera are probably those in which the composer comes nearest to folk song, as in many of the choruses and the dances. But Mazeppa is any sonorous Russian baritone or bass-baritone. The music for Maria is more sympathetic and less conventional, even if it is not far in character from better music that Tchaikovsky gave Tatiana in his "Eugene Onegin." The scene between Andrey and Maria is good opera, if not very distinctive Tchaikovsky.

It cannot be said that in point of singing or interpretation the performance of last night was distinguished. The ensemble had no certainly, was diffident and out at the elbows. The Maria, or "Motrya" of Lola Monti-Gorsey was as outstanding a figure as any, though her tone was inclined to the metallic and was not remarkable for steadiness of or consistent quality. Mr. Tcherkasky sang with a certain swing and authority of manner in the title part. The feature of the performance did not lie in the singing, but first of all, in the vigorous and brilliant execution of the first male dancer, and in some of the ensemble dancing, and in a folk-flavor which was present, if imperfectly so. The brilliantly colored costumes delighted the audience, which was disposed to take the performance indulgently, since those who listened in the great majority, Ukrainians, observing scenes reminiscent of the homeland, and listening to music, to the familiar, by a beloved composer.

(The New York Times, Feb. 13, 1934).

WHENCE COMES MISS STEN?

Brooklyn: You, Russians, give me a pain, always trying to claim all the glory. Anna Sten, the new screen star, is no Russian. She is and always will be a Ukrainian, from Kiev.

W. B., Ukrainian.
(Sunday News, Feb. 11, 1934).

RUSSIAN SINGERS PRESENT TCHAIKOWSKY'S 'MAZEPPA'

By GRENA BENETT.

When Tschaikovsky's opera, "Mazeppa" had its first New York performance, according to available records, at the Casino Theatre last night, it required two distinct organizations for the production. Those credited in the program were the Art of Musical Russia, Inc., and the Ukrainian Art Theatre.

The composer drew his inspiration from a poem by Pushkin, who in turn, was inspired by a romantic episode, but, tinged with tragedy, of the period when Peter the Great was Czar of all the Russias.

It seems Mazeppa, who was a defender of the proletariat of his day, fell in love with Motrya and she with him. They eloped, to the dismay of her parents, who threatened to tell of his treason to the throne. Mazeppa, retaliated, notified the Russian authorities of the political machination of his father-in-law who paid the penalty of his offence with his head.

On this very sombre peg was hung much music that was written in Tchaikovsky's most melodic manner and, in some instances, was sent across the footlights agreeably.

Moreover, the time and the place of the action permit of gay and beautiful costumes which the two companies provided lavishly.

Lola Monti-Gorsey was a sympathetic Motrya, but sang the music in shrill and strident tones. The Mazeppa was Alexis Tcherkasky, a dominating figure, who acted with conviction and sang effectively. Dimitri Criona as the jilted lover of the heroine; Mikhail Shvetz as the father, and Elena Bussinger, as his wife, were creditable.

There were some fine choruses and attractive, characteristic ballets which came in for a large part of the evening's applause.

(New York American, Feb. 13, 1934)

WEEK OF OPERA TO BEGIN WITH 'THE WELL' AND WILL CLOSE WITH 'MAZEPPA,' IN UKRAINIAN

By HERBERT ELWELL.

The week in music begins and ends with opera under local auspices. Tonight the Friends of Opera will present Vilem Blodek's "The Well," at the auditorium of the Socialer Turnverien, 3915 Lorain Avenue N. E. On Saturday evening the Ukrainian Art Theater of New York will present Tschaikowsky's "Mazeppa" at Masonic Hall.

This first performance here of "Mazeppa" has also the distinction of being the fiorst grand opera to be presented here in the Ukrainian language. Based on epic poem by Pushkin it concerns the struggle of the Ukrainian leader, Mazeppa, in alliance with Charles XII of Sweden, to free the Ukraine from the rule of Moscow under Peter the Great, in 1708.

The company coming here to present it is an aggregation of international artists who had success with the production in Philadelphia. They are headed by Dimitri Chutro who is also ballet master. The conductor is Paul Ouglitzky, former teacher at the Russian Imperial Conservatory, and conductor with the Turkish Imperial Opera and symphony orchestra in Con? stantinople.

Preminent in the cast is Elena Bussinger, young American mezzo-soprano who has sung with the Philadelphia Civic Opera. Lola Monti-Gorsey, soprano, stars as "Motrya." She has sung in South America, at Ravinia Park, and in the recent New York Hippodrome productions. The principal tenor is Dimitri Criona, formerly of the Greek National Opera at Athens. Others in the cast include Nicolai Karlash, Mikhail Shvetz, M. Dubinsky and M. Didovitch.

(Women's Magazine and Amusement Section Cleveland Plain Dealer, February 11, 1934).

Radio

ОЛИФАНТ, ПА.!

Хор Української Греко-Катол. Церкви св. Кирила і Методія в Олифант, Па., буде співати кілька пісень зі Служби Божої, один Псалом і Вязанку Народних Пісень з радіо-стації W.Q.A.N. в Скрентон, Па., У ВІВТОРОК, 20-го ЛЮТОГО, від години 8.45 до 9.15 ввечір.

Хор співатиме під управою учителя Якова Гайдука. 41

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

(50)

Поза криївкою Еспанця й дочки канібалів огонь їх ватри освічував траву праліса, кидаючи довкола фантастичні тіни, що скакали й танцювали. До них почало щось підкрадатися густою травою, що росла кілька кроків від огню. Потім висока трава розступилася, і звідти показалася голова льва. Його жовто-зелені очи дивилися з неспокоєм на вогонь. Від огню несло до льва запахом чоловіка, а Нума був голодний. Він уже нераз їв людей і вони йому смакували.

Але Нума не любив обставин, серед яких він тут стрічав людей. Тому він обернувся й зник, звідки прийшов. Нума не боявся вогню, але боявся танцюючих тіней. Угга, лежачи без сну в середині криївки, не чула страху на вид льва. Вона лежала тепер спокійно, надслухуючи. Ватра спалювалась на вугля, а вона думала й укладала свої пляни.

Коли віддих Еспанця став такий, як у сплячих людей, Угга встала обережно та схопила за короткий, грубий патик. Вона підняла його поволі вгору та спустила тяжко на голову Міранди. Вона не вбила його, бо хотіла мати пімсту аж пізніше, як він пробудиться та побачить, що його діяманти пропали. Вона схопила скоро за ніж, що звисав з його пояса.

Перетявши ремінці, на яких звисала мошонка з діямантами, вона схопила мошонку та вийшла в ліс. За ввесь час своєї мандрівки лісом з Мірандою вона ніколи не стратила напрямку дороги. Тепер, знайшовшись на свободі, вона відважно пустилася в полудневозахідним напрямку до села Обібі. Туди вела добре продоптана стежка слонів, а місяць освічував її ясно своїми промінями.